

ARRIBAR A PARLAR (BÉ) EN CATALÀ

Isidor Marí Mayans

(Eivissa, 1949). Llicenciat en Filologia Catalana a la Universitat de Barcelona. Va ser professor a la Facultat de Filosofia i Lletres de les Balears (1972-1980), on va dirigir el Departament de Llengua i Literatura Catalanes. Posteriorment, s'ha centrat en la sociolingüística i la planificació lingüística. Del 1980 al 1996, va treballar en el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, com a cap del Servei d'Assessorament Lingüístic (1980-1988) i sub-director general de Política Lingüística (1989-1996). El 1996 va coordinar el Comitè Científic de la Declaració Universal de Drets Lingüístics de Barcelona. Des de 1989 és membre de la Secció Filològica de l'IEC, de la qual va ser president entre 2010 i 2014. El 1996 va passar a la Universitat Oberta de Catalunya, on va dirigir els estudis d'Humanitats i Filologia, i la Càtedra de Multilingüisme Linguamón-UOC (2007-2010). El 2018 va presidir la Ponència de Diversitat Lingüística i Cohesió social del Consell Social de la Llengua Catalana de les Balears.

1. Primer de tot, voler

Per més que us pugui sorprendre, en un curs de català (com de qualsevol altra llengua) el primer objectiu —l'objectiu primordial i el més important— no és que els estudiants *sàpiguen* català, sinó *que vulguin usar-lo*. Només des d'aquest punt de partida podem confiar que faran l'esforç d'aprendre'l, de perfeccionar-lo i de fer-lo servir efectivament.

*(...) en un curs de català (com de qualsevol altra llengua) el primer objectiu —l'objectiu primordial i el més important— no és que els estudiants **sàpiguen català, sinó que vulguin usar-lo.***

En un dels simposis de Vic sobre l'ensenyament de català a no catalanoparlants recordo que Ignasi Vila —un dels psicopedagogs que més han contribuït al model educatiu català— ho va expressar d'una manera gràfica i efectiva: la gent sol aprendre català (o una altra llengua) *perquè vol fer coses interessants amb gent interessant* que parla aquesta llengua. No perquè pensi que és la llengua més bonica del món, ni tan sols perquè sigui obligatòria.¹

Components de la motivació per a l'aprenentatge d'una llengua: els motius instrumentals o pràctics —tenir accés a unes activitats beneficioses— i els motius integratius o d'identificació —la propensió a formar part del grup de persones que usa la llengua.

Components de la motivació per a l'aprenentatge d'una llengua: els motius instrumentals o pràctics —tenir accés a unes activitats beneficioses— i els motius integratius o d'identificació —la propensió a formar part del grup de persones que usa la llengua.

Fer coses interessants amb gent interessant. Amb aquesta frase tan senzilla Ignasi Vila sintetitzava els dos components de la motivació per a l'aprenentatge d'una llengua: els motius *instrumentals* o pràctics —tenir accés a unes activitats beneficioses— i els motius *integratius* o d'identificació —la propensió a formar part del grup de persones que usa la llengua.

Sense posar en joc aquestes motivacions, és difícil que els aprenents d'una llengua s'hi impliquin activament i assumeixin com un objectiu propi arribar a dominar els diferents aspectes de la competència comunicativa: el domini del codi lingüístic i un repertori de registres i gèneres de comunicació acompanyat dels criteris per a seleccionar el més adequat a cada situació d'ús.

Evidentment, desvetllar les motivacions d'aprenentatge d'una llengua no es pot fer en tots els casos de la mateixa manera. Cal ajustar-se a l'edat i a la capacitat reflexiva dels aprenents, a fi de suscitar el seu interès de manera més directa o indirecta, més raonada o implícita.

A vegades també hi pot haver alguna dificultat afegida en el procés de motivació, si per alguna raó hi ha aprenents que han adquirit algun prejudici advers a la llengua o als que

¹ En realitat és al revés: si s'ha volgut que fos un aprenentatge obligatori és perquè es considera imprescindible que tothom tingui les mateixes oportunitats de fer coses interessants amb gent interessant i així s'evitin les desigualtats i les segregacions que comprometrien la cohesió social i intercultural.

la parlen. En un cas així, caldrà identificar els components de les actituds negatives i procurar reconduir-les.

Alguns articles fàcilment accessibles permeten ampliar aquestes qüestions:

- MARÍ, I. "La voluntat de comunicar com a objectiu primordial en l'aprenentatge d'una L2", a la revista *Caplletra*, núm. 45 (2008), pàg. 229-253.
<https://ojs.uv.es/index.php/caplletra/article/view/4795/4646>
- MARÍ, I. "Com es desenvolupa la voluntat de comunicar?", a la *Revista Catalana de Pedagogia*, vol. 6 (2007-2008), pàg. 147-160.
<https://www.raco.cat/index.php/RevistaPedagogia/article/view/49528/282628>

Hi ha també dos llibres en què es detallen aquests aspectes psicosocials de l'aprenentatge de llengües:

- DÖRNYEI, Zoltán. *Estratègies de motivació a l'aula de llengües*. Barcelona: Editorial UOC, 2011.
- MARÍ, I. & STRUBELL, M. (eds.). *La voluntat de comunicar, objectiu de les aules de llengües*. Barcelona: Editorial UOC, 2011.

I a efectes pràctics, un article de Joan Mallart ens proposa un ventall ben útil d'estratègies motivadores:

Tipus	Exemples	
Intel·lectual	▪ Ús dels mitjans de comunicació	▪ Premsa, ràdio, televisió, cinema, internet
	▪ Ús lúdic i creatiu de la llengua popular	▪ Jocs, dites i refranys, enigmes, endevinalles, embarbussaments, cançons
Social	▪ Aprenentatge cooperatiu	▪ Treball en grup, projectes, commemoracions
	▪ Dinàmica de grups	▪ Simulació, joc de rol, dramatització, teatre
Emocional	▪ Ús del sentit de l'humor	▪ Comprensió i producció de textos humorístics
	▪ Autobiografia lingüística	▪ Narració personal, reflexió sobre la identitat

Taula 2 Estratègies didàctiques motivadores

(Extret de MALLART, J. "Didàctica de la competència comunicativa plurilingüe i intercultural: el paper de la motivació en l'aprenentatge". A *CiDd: II Congrés Internacional de Didàctiques 2010*. Girona: UdG. Disponible a: <http://hdl.handle.net/10256/2812>

2. El llenguatge és una activitat

Sense exercitar activament les habilitats, i més les expressives que les receptives, difícilment s'adquirirà la competència comunicativa desitjada.

Sense exercitar activament les habilitats, i més les expressives que les receptives, difícilment s'adquirirà la competència comunicativa desitjada.

En efecte, igual que la natació, la dansa o anar en bicicleta, el llenguatge és eminentment una activitat. A ningú li passaria pel cap pensar que s'aprèn a nedar, ballar o anar en bicicleta escoltant i memoritzant explicacions sobre els moviments que s'han de fer. És imprescindible practicar regularment aquestes activitats en condicions reals. Amb el llenguatge passa el mateix: sense exercitar activament les habilitats, i més les expressives que les receptives, difícilment s'adquirirà la competència comunicativa desitjada.

A més, el llenguatge és eminentment una activitat compartida: més que acció és *interacció*. És en l'intercanvi verbal que té lloc en el transcurs d'una activitat compartida que podem desplegar les habilitats lingüístiques. El llenguatge no sols és una activitat, sinó que és una part indissociable de la majoria de les activitats socials.

És des d'aquest punt de vista que les estratègies proposades per Mallart adquireixen la seva màxima eficàcia.

3. I en el principi, la paraula

La proliferació pública dels gèneres monologats, tant dels escrits com dels orals i audiovisuals, ens ha acostumat a una actitud de recepció passiva i sovint poc atenta.

La proliferació pública dels gèneres monologats, tant dels escrits com dels orals i audiovisuals, ens ha acostumat a una actitud de recepció passiva i sovint poc atenta.

Aquesta és una altra de les idees tan elementals i òbvies... que sovint es perden de vista. La paraula —la interacció oral— és el primer pas i el fonament del desenvolupament de totes les competències lingüístiques, comunicatives i interculturals que avui constitueixen l'objectiu central de l'aprenentatge. No sols de l'aprenentatge de la llengua i de les llengües, sinó de tots els aprenentatges. No és cap exageració, per tant, subratllar la importància decisiva d'aquest punt.

I que la paraula és el principi de tot també és cert en la perspectiva de la història de la comunicació humana: és a partir de la conversa que s'han desenvolupat tots els gèneres de comunicació: l'extensió i l'especialització de les intervencions individuals són a l'origen dels monòlegs de caràcter narratiu, expositiu, descriptiu o argumentatiu d'on han sorgit els corresponents gèneres escrits. Fins i tot els monòlegs interiors no són més que diàlegs

amb un mateix, de manera que aprendre a dialogar també és una manera d'aprendre a pensar.

Lamentablement, la proliferació pública dels gèneres monologats, tant dels escrits com dels orals i audiovisuals, ens ha acostumat a una actitud de recepció passiva i sovint poc atenta. Les ocasions de conversa s'han reduït a la mínima expressió, tant en la relació familiar com en moltes de les activitats socials. I els intercanvis escrits propis de la nova comunicació virtual han trencat la relació que tenen les converses directes amb el context immediat i l'exercici dels recursos expressius propis de l'oralitat.

Per això és encara més important que el sistema educatiu promogui les converses i els debats, tant a les aules com en tota mena d'activitats amb el conjunt de la comunitat educativa i l'entorn social. Més enllà d'arribar a parlar bé el català aprendrem a fer coses interessants amb gent interessant... i la cohesió social també hi sortirà guanyant.